STOCKHOLMS-TIDNINGEN EESTLASTELE

Nr. 91 (2585) Neljapäeval, 22. aprillil 1954 11. aastakäik Stockholms-Tidn. Tr., Sthlm. 1954

Ameerika uus terav hoiatus Puna-Hiina valitsusele

WASHINGTON (ST) — USA valitsuse poliitika on suunatud sellele et takistada uue sõja tekkimist, tehes selgeks eventuaalsele kallaletungijale juba ette, millised tagajärjed agressioonil võiksid olla, ütles abipresident Nixon Cincinnatis. Tema sõnavõtt rõhutas omalt poolt Dullesi hoiatavat deklaratsiooni Indo-Hiinale.

Dulles ütles, et viimased rünnakud Indo-Hiinas ei moodusta mingit paljutõotavat algust konverentsile Genfis.

— USA valitsuse eesmärgiks on välja töötada poliitikat, mis väldiks ameerika meeste saatmist Indo-Hiinasse või mõnele teisele tandrele, ütles Nixon, toonitades veel kord, et Dulles hoiatas hiina kommuniste Indo-Hiina piiri ületamise eest.

— Kui nad seda teevad, siis ähvardab neid hädoht, et kättemaks tabab Hiinat ennast. Selle hoiatuse resultaat on tõsiasi, et avalik interventsioon kommunistliku Hiina poolt on praegu vähem ähvardav kui varem. USA aktsepteerib meeleldi ausat rahu Indo-Hiinas ja Dulles kavatseb selle huvides ka Genfis tegutseda. Seevastu aga keeldub Dulles igasugusest kaasabist ettepanekutele, mis võiksid tähendada kapitulatsiooni Indo-Hiinas. Söda seal ei ole ainult kodusõda. See on kommunistide poolt süüdatud rünnakusõda, mis on suunatud kõigi rahvaste vastu, ütles Nixon.

— On kohutav traagika, et kümneid tuhandeid inimesiid seepärast ohverdatakse, et kommunistidel oleks parem võimalus startida Genfi konverentsi kauplemistel, ütles välisminister Dulles, alustades reisi Euroopasse.

Dulles võtab osa A-pakti koosolekust reedel Pariisis, kus ta kohtub kollegide Edeni ja Bidault'ga, enne kui ta jatkab reisi Genfi, kus konverents esmaspäeval algab.

Hanoist teatatakse, et punakindral Giap kolmanda massrünnaku asemel nühtavasti kavatseb kasutada Dien Bien Phu garnisoni väljanäljutamise taktikat.

Asjatundjad ütlevad, et Giapi uut massrünnakut võib tabada ebaõnestumine, millisel oleksid katastroofilised tagajärjed Genfi konverentsil. Dien Bien Phu kaitsjad on surutud rõngasse, mille diameeter on poolteist kilomeetrit. Ameeriklased on saatnud Indo-Hiinasse hulk jahilennukeid, mis tõusid õhku Indo-Hiina vetes ristlevatelt angaarilaevadelt.

A-pakti koosolekust Pariisis võtab osa ka USA ülemjuhataja kindral Radford, et nõu pidada Prantsuse kindralstaabiülema kindral Elyga. Nad peavad nõu eelkõige selle üle, kuidas oleks võimalik rajada varustusteed Dien Bien Phuni. Ka kaalutakse tugevamate õhujõudude kasutamise võimalust. Indo-Hiinas on oodata uusi prantsuspoolseid ofensiive, et sellega kergendada survet Dien Bien Phule.

USA välisministeerium dementeeris kuulujutte, et prantslaste ja kommunistide vahel Indo-Hiinas on toimunud salajased läbirääkimised vaherahu sõlimimiseks.

Provokatsioonigeeniused

Inimröövid (dr. Trushnovitshi lugu Lääne-Berliinis) ja õrahüüpamised (Petrovide juhtum Austraalias) jutustavad meile, kes me Ida olusid mõnevõrra tunneme, sellest tohutust metsiluset ja barbaarsusest, mis on iseloomulikud Moskva valitsemise meetodeile. Kui nüüd mõned erapooletud vaatlejad, kel ei ole kogemust enamlastega ja kes ei tunne N. Liidu inimeste hingeelu ega N. Liidu olukordi, katsuvad Australiaalias juhtunut seletada tähtsusetuks ja mõõduvaks episoodiks, siis me muigame andestavalt. "Nad el tea, mis nad teevad...". Kindlasti Trushnovitshi kui ka Petrovide juhtum on märgiks erakordsest pinevusest, pingul- ja valvelolekust raudeesriide taga. See kõneleb ka suurest kartusest mingi tuleva ja kättemaksva pärast. Ega muidu Moskva ei saada kahte poksijaniioga ja poksijamusiklitega rammumeest lennukli üle Singapore maalima teise otsa kaitsetut ja nõrka naist ära tooma ja ega muidu pimeduse katte all ei röövita pagulasi, kelle tegevus näib oluliselt kahjustavat maailma ühe vägevama riigi olemasolu. Ja me teeme sellest omad järeldused: see idalaste poolt maa peal sissesõitud käsipõrgu ei või kesta kaua.

Millest JUTTU

14 aastat tagasi aprillis, kui Hitleri väed olid allistanud Taani ja Norra, murdnud Hollandi ja Belgia vastupanu ja seejärel valluutnud Prantsusmaa, teatas Führer oma käskkirjas läänerinde sõjavägedele: Mele tund on lõõnud, kättmasolev võitlus otsustab saksa natsisooni saatuse lähemaks tuhandeks aastaks... Viis aastat hiljem oli maailmavallutaja kontidest järele jäänud alnult peitsis tuhka Berliini riigikantselei ühke hoone ja Führeri punkri varemete vahel.

Ega praegune enamline rezhiim N. Liidus, kus peaosa etendavad slaavlased, ei ole mingi tänapäeva leiutis. Venemaad on ikka valitsetud tapakirve, poomisnöörI, vandenõude, provokatsioonide, äraandmiste, põrandaaluste urgitsemiste kaudu. Inglismaal on ühe inimpõlve silme all toimunud veretult tohutu ühiskondlik muudatus, mida oma ulatuselt võib võrreldа revolutsioonilise murranguga. Anglo-saksi rahvad on suutnud suuri ühiskondlikke reforme teostada evolutsioonilisel teel. Venemaal on sama areng nõudnud miljoneid inimohvreid. See on vist vene natsioonl iseloomus, et tema maal kestis keskaeg kuni 1917, aastani ja et maailma moodsaima ühiskondliku ümbervormimise sildi taga see keskaeg süvenes veelgi oma õudusis ja koledusis.

Enamlisele rezhiimile leidus eeldusi ja eeskujusid tsaariajastust. Vene salapolitsei on isegi oma mundri sinise värvi laenanud kunagiselt zhandarmeerialt, mille asutas Nikolai I. Põrandaaluse revolutsioonilise tegevus tsaarivõimu ajal demoraliseeris selle liikumise aktiviste, kes ütlesid võitlevat inimseo kõrgemate aadete nimel. Niipea kui nad oktoobripöörade järele Venes võimule tulid, paljastus nende amoraalsus.

Vene põrandaalune liikumine on sünnitanud maailma surima provokaatori. Võite leida igas entsüklopeedias Jevno Azef'i nime, keda tituleeritakse provokatsiooni ülemmeistriks. Ta oli üks vene sotsiaalrevolutsionääride partei tegelikke loojaid ja selle võitlusorganisatsiooni juht. Ta oli elukutselt insener. Juba enne ülõplaseks saamist ta seisis vene salapolitsei teenistuses. Sellele vaatamata ta korraldas 1904. a. siseminister V. Plehve tapmise ja 1905. a. Moskvas suurvürst Sergei Aleksandrovitshi mõrvamise. See töi talle parteis piiramatu usalduse. Ta paljastati 1908. a. endise politseidepartemangu direktori A. Lopuhhini kaasabil, kes oli tsaarivalitsuse juures sattunud ebasoosingusse ja siirdunud välismaale. Sotsiaalrevolutsionäärid mõlsisid parteikohtus Asefi surma, kuid surmamõistetu pääsis põgenema. Ta elas Saksamaal, kus suri 1918.

Edasi võiksime mainida preester Georgi Gaponit, kes salapolitsei ülesandel organiseeris Peterburis 1905. a. rahututel aegadel poolleegaalseid töölisühinguid ja kes viis töölismassid Talvepalee ette, kus tsaar Nikolai II taheti mõrgukiri üle anda. Sõjavägi avas meeleavaldajaile tule, paljud said surma. See 1905. a. 22. jaanuari pühapäev on läinud vene ajalukku verise pühapäeva nimetuse all. Provokaator Gapon põgenes välismaale. Ta sai veel oma äraandjategevust varjata ja liitus emigratsioonis vene sotsialistidega, kuid paljastati hiljem. Sotsiaalrevolutsionäärid poosid Gaponi 1906. a. märtsis Vene piiri lähedal ühes soome suvilas parteiotsuse põhjal.

Vene revolutsioonilises liikumises mängis silmapaistvat osa Vladimir Burtsev, kes propageeris terrorit tsarismi vastu ja kes pooldas sotsialistide ja vabameelsete kodanaste ühist võitlust mõnarhia kukutamiseks. Pärast ta muutus parempoolseks. Ta sai maailmakuulsaks provokaatorite paljastamiste tõttu. Tema oligi see, kes J. Azefi õõpoolsed tegd päevavalgele tõi. Nii olid siis vene sotsialistlidel geniaalne provokaatori kõrval ka oma geniaalne paljastaja.

Nimetame veel ülõpilast Bogrõvi, kes Kilevis enne Esimest Maailmasõda tappis Vene peaministri P. Stolõpini. Tsaar viibis parajasti külas Ukraina pealinnas ja peaminister surmati revolvrilasuga galaetendusel teatris. Bogrov kuulus põrandaalusesse revolutsioonilisse ühingusse. Hiljem selgus, et ta oli värvatud ühtlasi salapolitsei agendiks. Temale oli vene kõrgete võimuseeste poolt tehtud ülesandeks tappa Stolõpin. Peaosa selles loos mängis kindral Suhhomlinov, toorkordne sõjamhnister, kes oli Stolõpinga sattunud raskesse konfliktl. Suhhomlinov oli heoletusse jätnud Vene armee moderniseerimise ja relvastamise. Mõned ajaloolased arvavad koguni, et Suhhomlinov seisis saksaste teenistuses. Igatahes pannakse osalt Suhhomlinovi hingele Vene armee ebaõnnestumised Esimeses Maailmasõjas.

Vene pagulus, niipea kui see tekkis pärast enamlaste võimuletulekut, on läbi põimitud äraandmisist ja muudest tumedaist lugudest. Nimetame kasvõi kindraleid Slastshevi ja Skoblinit, kes mängisid alul emigratsioonis suurt osa ja läksid hiljem N. Venesse tagasi, kuna olid seisnud enamlaste teenistuses. Edasi kindralite Milleri ja Kutepovi küüditamine Pariisist. Need olid pagulaste sõjaväelise organisatsiooni juhtivad kujud. Ilma äraandmiseta ei oleks võinud nende küüditamine toimuda. Edasi on kõigile tuntud Trotski mõrvamine Mehhikos.

Boris Savinkov, silmapaistev sotsiaalrevolutsionäär, hulljulge mees, kes tsaarirezhiimi ajal korraldas rea atentaate kõrgemaile võimukandjaile, kes 1917. a. oli Kerenski valitsuses sõjaministri abi ja kes hiljem organiseeris võitlust enamlaste vastu (ta oli tihedas kontaktis Churchilliga), laskis end 1924. a. N. Venesse meelitada, kus ta 1925. a. tapeti.

Ja siis huvitav V. V. Shulgini lugu. V. V. Shulgin oli tsaariajal üks vene andekamaid ajakirjanikke ja polititkuid. Ta oli Lõuna-Venemaal, Kilevis ilmuva suurima ajalehe „Kilevljanini" peatoimetaja ja kuulus parempoolsena (oktobrist) Vene riigiduumasse. Ta võttis osa Vene valgete võitlusist enamlastega ja taandus Wrangeli väe riismetega välismaale. Mures oma N. Venesse jäänud poja pärast, ta laskis end ühel salaorganisatsioonil meelitada N. Venesse, kust ta hiljem tagasi pääsis. Oma läbielamustest enamlaste riigis ta kirjutas palju kõmu tekitanud raamatu „Kolm pealinna" (viibimine Moskvas, Leningradis ja Kilevis). Pärast selgus, et need olid enamlased, kes Shulgini olid sõidutanud raudeesriide taha. Selles oli oma mõte: Shulgin lasti tagasi ja enamlased arvasid, et nad samal viisil saavad meelitada N. Venesse kindral Wrangeli ja suurvürst Nikolai Nikolajevitshi. Salaorganisatsioon, missugune viis Shulgini Venesse, nimetas end enamlastevastaseks konterbandistide liigaks „Trust", kus peaosa mängis Operputi nimeline isik, kes oli segatud hiljem Ado Birki lugudesse. Shulgin oli kõigest sellest niivõrd põrutatud, et ta loobus poliitilisest tegevusest ja asus elama Jugoslaaviasse, kus enamlased ta 1945. a. vangistasid ja Moskvasse viisid. Enamlased tuliid Jugoslaaviasse 1944. a. ja on imestatav, miks Shulgin sealt ei lahkunud. Ka see on osalt seletatav vene hingeeluga: vene hing jannuneb vahel kannatuste järele, mis aga kedagi ei päästa ega kellegile kasu ei too.

Fakt.

Toimetuse aadress:
Stockholms-Tidningen, Estniska red. Vattugatan 12, Stockholm.
Telefon: keskjaam 22 20 00.
Telegrammi-aadress: Stoctid.
Postgironumber kuulutustele 1501, tellimistele Stockholmis 3896 ja väljaspool Stockholmi 3686. Tellimishind: C-väljaanne kr. 4.50 kuus, A+C väljaanne kr. 7.75.
Chefred. och ansvarig utgivare Carl Kreuger

Kaks valitsust lõhestavad seltsi

MONTREAL (ME) — "Asjaolu, et meil on kaks valitsust, on üks teravalt tunda andvald põhjusi, et liikmeskond isegi sellises seltskondlikus organisatsioonis, nagu seda on Montreali Eesti Selts, jaguneb kahte halvasti läbisaavaks leerika," kinnitas Montreali Eesti Seltsi senine esimees Taimo Leete seltsi korralisel peakoosolekul Montrealis möödunud reedel seltsi tegevusest ülevaadet andes.

Ja oli see siis see asjaolu põhjuseks, või põhjustasid seda teatavate juhtivate inimeste isiklikud vahekorrad, Montreali peakoosolek kandis endas mingit lõhenenud ja kibestunud meeleolu. Iga pisemagi protseduuripunkti juures tekkis kahetsusväärseid teravusi, mis olid head küll kõigeks muuks, mitte aga seltsi sisemise meeleolu tasakaalus hoidmiseks. Ning uue juhatuse valimistel tuli ente ära teatavate juhtivate inimeste isiklikud vahekorrad, Montreali peakoosolek kandis endas mingit lõhenenud ja kibestunud meeleolu. Iga pisemagi protseduuripunkti juures tekkis kahetsusväärseid teravusi, mis olid head küll kõigeks muuks, mitte aga seltsi sisemise meeleolu tasakaalus hoidmiseks. Ning uue juhatuse valimistel tuli ette ka 23 äratületlemist, enne kui vajalik arv kandidaate püsima jäi. Seltsi uueks esimeheks valiti Aldo Lattik, kes on olnud seltsi abiesimeheks kolm viimast aastat. Ma püüan kõik teha" lausus uus esimees meie lehele koosoleku lõppees, "et saavutada seltsis uuesti üksmeelt."

Seltsi uue juhatuse koosseis kujunes häälte järjekorras järgmiseks: Julius Ridal, Eduard Uduste, pri. Aino Reintam, Juhan Köhler, Rein Kivilaht ja pri. Erna Mank. Juhatuse kandidaatideks valiti Villem Pent ja pr. V. Schön.

Revisjonikomisjon valiti tagasi vanas koosseisus: O. Nõmm ja E. Aser ning pr. Grunau.

Montreali Eesti Seltsi uueks esindajateks Eesti Liit Kanada esinduskokku valiti Juhan Peiker, Taimo Leete, Harald Teder, Erni Soomet ja Henn Arvo, kelledest kolm viimast olid Montreali kandidaadid kaks viimast aastat. Uuesti ei valitud ja langesid seega välja H. Muru ja A. Lahe, kes mõlemad kuulusid Eesti Liit Kanadas juhatuse koosseisu, neist H. Muru liidu abiesimehena.

Postgiro Estniska Scouter 35 19 55

Ikestatud kodumaalt

★ "Estonia" külaskäigul N. Liidus.

"Estonia" teatri ooperi- ja balletitrupp saabus läinud nädala kolmapäeva õhtul Leningradi ja andis juba neljapäeval seal oma esimese külaskäiguetenduse. Tallinna raadios teatati, et Leningradis viibis mainitud momendil kolm külalisteatrit — peale "Estonia" prantsuse "Comedie Française" ja Moskva "Malõi teatr". Raadiost kuulsime veel, et "Estonia" teater annab Leningradis ja Moskvas kokku 29 külalisetendust. Programmis on ooperid "Deemon", "Traviata" (etendatakse 7 korda) ja "Vürst Igor". Ballettidest "Luikede järv" (kantakse ette 7 korda) ja "Kalevipoeg" (kantakse ette 5 korda). Moskvas toimuvad etendused Akadeemilises Teatris, kus on üle 2000 vaatajakoha. Etendusi juhatavad neli dirigenti, teiste hulgas Kirill Raudsepp ja Roman Matsov. Kirill Raudsepp ütles raadios, et tema käis viimati "Estonia" teatriga külas Moskvas 1951. a., kuid nüüd ta närveerivat rohkem. Kreml on annud käsu väikerahvaste meelitamiseks nende kunstitruppe kõige suurema mürtsuga vastu võtta. Leningradi kohale saabudes oli estoonlasi vastu võtmas suur vene tegelaste hulk. Külalisi tervitas teatrivalitsuse esindaja Jefremov, kellele vastas "Estonia" direktor Valdma. Sel ajal kui "Estonia" viibib külas venes, gastroleerib Tallinnas "Vanemuise" teater.

★ Artur Kapi muuseum.

Teisipäeviti on Tallinna raadios saade pealkirja all "Mikrofoni muusikaleht". Selles saates teatati mu seas, et Tallinnas asutatavat Artur Kapi muuseum, kuhu kogutavat kõik heliloojasse puutuvad mälestussemed ja ka mõningad tema seni ilmumata muusikalised teosed. — Selles saates usuteldi muu seas Tartu noort lauljatari Seeki.

★ Esimesena Peterburi konservatooriumi lõpetanud eestlane.

Leinud nädala teisipäevases saates "Mikrofoni muusikaleht" käneldi eestlaslst, kes õppinud Peterburi konservatooriumis. Saates öeldi just — Peterburi, nagu Vene pealinn kandis nimetust tsaarlajal. Saates tähendati: Seni arvati, et eesti esimene kõrgema haridusega muusikamees oli helikunstnik Johannes Kappel, kes 1876 astus Peterburi konservatooriumi prof. Homiluse oreliklassi, mille lõpetas a. 1881 vabakunstniku diplomi ja suure hõbeaurahaga. J. Kappel oli seejärel Peterburis Hollandi saatkonna kiriku organistiks. Uuemad uurimised on avalikuks teinud, et Peterburi konservatooriumis on üldse õppinud 70 eestlast ja et esimese eestlasena lõpetas selle kõrgema muusikalise õppeasutuse 1871. a. tisleri poeg Viljandimaalt August Johanson. Ta lõpetas klarnetiklassi. Esimese eesti naisena lõpetas Peterburi konservatooriumi laulu alal Johannes Kappeli õde.

Alandus on trump

N. Eestis toimub praegu propagandahoogtöö alanduse tõstmiseks. Alandus näib olevat N. Eestis nüüd trumbiks. Nii korraldas Haapsalu rajooni Risti traktorijaam alanduspäeva, kus kolhoosidę agronoomid ja aednikud jutlustasid "saaki tõstvatest võtetest". Kõnelesid Paliverre lastekodu alamajandi agronoom Talmok, aednik Puusalu ja Endla alamajandi juhataja Tuul. Suurt huvi olevat äratanud "uudne töövõte" — tomatitalmede valgustamine elektrilampidega, mis olevat tänavu esmakordselt kasutusele võetud. Ja nagu uus asi kunagi, pintgutatakse üle: elektrivalgust kasutatavat kasvuhooneis igal hommikul ja õhtul kuus tundi. Jaanuaris olnud tomatid juba õites. N. Eestile on see ime, mujal maailmas kasvatatakse tomateid ammu aastaläbi.

Preemia — tasuta teatripilet

Tallinna Draamateatris valitsenud hiljuti "rõõmus elevus", nagu jutustati Tallinna raadiosaates: Harju rajooni kolhoosnikud olevat teatris külas olnud. Mõned olevat ka ilma sisse saanud, nimelt needkeda oli autasustatud tasuta teatripiletiga. Maksuta pileti oli saanud ka Bolsheviku ühismajandi lõpsjakarjatalitaja Rosaalie Sepa. Teatrisaalis oli viibinud ka N. Eesti "kuulus inimene", Rahva Võidu kolhoosi eesrindlik lõpsja Anni Mikomägi, kes käib vahel Moskvas professorelle ettelugemist pidamas... Kolhoosnikke oli tervitanud teatri nimel Hugo Laur ja siis oli Andres Särevi juhtimisel lavale toodud ukraina kirjaniku Ninko komöödia "Nimesid nimetamata". Teatris oli olnud 500 kolhoosnikku.

"Ugala" veteraan

Viljandi teatris etendub praegu Juhan Liivi jutustuse "Vari" dramatiseering, mille olevat seadnud lavale Karl Ader ja Aleksander Saks. Lavastusele on muusika teinud Ernst Tedek. "Varju" lavaletoomisega tähistavat "Ugala" oma asutaja Jaan Aitleisi lavategevuse 55 aasta juubelit ja tema 75-dat sünnipäeva. Jaan Aitleis olevat töötanud "Ugalas" näitlejana kui ka teatri tehnilise töötajana alates teatri asutamise päevast.

Kohalik elu

NORRKÖPING
Maiõhtu koosviibimine

Lõbusa mai vastuvõtu-koosviibimise korraldab Eesti Rahvuslik Koondis oma liikmelle ja külalisteile A/B „Tuppeni" mugavates klubi ruumides Sandgatan 9 II, reedel 30. apr. kl. 20.00. Õhtu meelelukat kava sisustab bariton H. Lutterus lauluettekannete ja päevakajaliste humoreskidega. Kava vaheldub tantsu ja ühislauludega. Külm laud. Karastavad joogid. Tee. Osavõtumaks kr. 4.— isikult. Liikmeid, kes pole veel kutseid saanud, palutakse endid ja külalisi registreerida konodise esimehe T. Kalbergi juures, Apelgat. 16 või laekur J. Äro juures Norra-Promenaden 117 I peale kella 17.00, hiljemalt 27. apr.

Skautlik jüripäeva suurpäraad

toimub laupäeval, 24. apr. kl. 18.30 Matteuse kooli aulas kohaliku gaidi- ja skaudilipkondade ühisel korraldusel. Kavas päevakohane kõne J. Viiralt, film „Stockholmi Suurlaager 1952" ja teisi päevakohaseid ettekandeid.

Asutava Kogu 35. aastapäeva tähistamine

Pühapäeval, 25. apr. kl. 17 toimub Matteuse kooli aulas Eesti Klubi korraldusel aktus Eesti Asutava Kogu kokukutsumise 35. aastapäeva tähistamiseks.

ERS'i naisringi õmblusõhtu

toimub pühapäeval, 25. apr. kl. 19 Eesti Kodus, millest palutakse võtta osa kõiki ringi liikmeid, rahvariide kursusest osavõtjaid ja teisi asjasthuvitatuid. Tee serveerimine.

ESKILSTUNA
Kevadpidu

Eskilstunas toimub 1. mail 54. a. IOGT ruumes, Smedjegatan 28, algusega kell 18.00 gaidide ja skautide kevadpidu. Kavas palju ülatusi noortele. Tantsuks mängib Eskilstuna eesti orkester.

● **Vancouveris avas õrapraksise dr. Erik Linnolt, kes omandas praktiseeriva arsti õigused Briti Kolumbias möödunud suvel. Dr. Linnolt alustas õpinguid kodumaal, lõpetas Rootsis Karolinska Instituudi.**

Uus ohver Sydney veredraamas?

SYDNEY (STE) — Eestlase Harald Rüütelt veretöös, mis tõhelepanu äratas kogu Austraalia ajakirjanduses, on karta, et surmaohvrite arv tõuseb viielt kuuele, kuna haamrivigastused mõrvari naiseema pr. Maria Rebase peas on äärmiselt rasked ja arstidel on väne lootusi, et ta ellu jääb. Mõrvatud Linda Puusepa 6-aastane poeg Jaan, keda Rüütel haavas spordipüssiga on paranemas ja arstide arvates on ta ületanud kriisi.

Ühe Sydney ajalehe teatel on H. Rüütelt juurest leitud Puusepale määratud kiri, milles märgitakse, et pr. Puusepp oleval valmistanud H. Rüütellile "sekeldusi venelastega". H. Rüütel pidas end veneliaste poolt jälitatavaks juba sellest peale, kui tuli Austraaliasse. Ta oli oma naabrite Puusepadega seni käinud sageli läbi, kuid mis põhjusel ta olevat tähelepanu kõrvalejuhtimiseks sissemurdjalt jaid komitee saab suusõnaliselt üle kuulata, selle kohta ei teadnud Mr. Kersten midagi kindlat öelda.

Euroopas toimuvate ülekuulamiste osas taotles prof. dr. J. Vasar, et komitee töö ei piirduks ainuüksi Saksamaa ulatusega, vaid haaraks ka teisi riike, olgu siis vastavate tunnistajate kutsumisega Saksamaale, või ülekuulamise teostamisega teistes maades. Rahvasaadik Charles J. Kersten väitis, et komitee püüab ülekuulamisi teostada nii laias ulatuses kui see võimalikuks osutub. Ta avaldas lootust, et vähemalt tehnilise komisjoni liikmeil on võimalik korraldada ülekuulamisi ka teistes maades peale Saksamaa.

Prof. dr. J. Vasar juhtis komitee esimehe tähelpanu eraldi asjaolule, et Lääne-Saksamaale on saabunud rohkesti saksa sõjavange, kes on viibinud Eestis ja teistes Balti riikides ning võivad otseste tunnistajatena tõendada kommunistlikke vägivalla-akte nimetatud maades Nõuk. Liidu praeguse okupatsiooni kestes. Rahvasaadik Charles J. Kersten oli niisuguste isikute tunnistustest huvitatud ja palus temale muretseda lähemaid andmeid selle küsimuse kohta.

Edasi selgitas prof. dr. J. Vasar komisjoni poolt avaldatavate arusaamisi, et neid omalt poolt levitada ameerikiastele ja ka teistes maades. Nagu selgus, on mõni nädal tagasi ilmunud esimese aruande trükk juba läbi. Seda saadeti komitee poolt kõigile kongresliikmetele ja valitsussustistele. Elavat huvi on selle aruande vastu tundnud ka ameerika avalikkus. Eriti paju tellimisi on saabunud kiriklikest ringkondadest. Ettenähtamatult suure nõudmise tõttu komisjoni aruande järele tehakse teine trükk, 3000 eksemplari, et tälta kõiki soove. Raamatu saamiseks tuleb vastav kiri adresseerida: Select Comitee on Communist Aggression, House of Representatives, 101 Indiana Avenue, N.W., Washington D.C. Ilmunud aruande ametlik tiitel on järgmine: Baltic States Investigation, Part I.

Järgmise aruandena on trükivalmis n.n. Background Report, milles Eesti kohta käiva osa koostas dr. Väino Riismandel. Kuna nimetatud väljaanne annab täieliku ülevaate Eesti ja teiste Balti riikide annekteerimisest, on soovitav seda levitada eriti laias ulatuses. Koostamiel on aruanne kommunistlike valimiste kohta Balti riikides. On tõenäoline, et lisaks nimetatuile ilmub komitee poolt veel teisi kokkuvõtteid uurimise tulemuste kohta.

Kersteni komisjon saabub Euroopasse suuremale tööle

NEW YORK (Oma kaastööliselt) —Ühendriikide Eesti Rahvuskomitee ja ülemaailmse eesti keskorganisatsioonide Koostööbüroo esimees prof. dr. Juhan Vasar viibis mõned päevad Washingtonis, kus tal oli kokkusaamine USA Esindajatekoja erikomitee esimehe rahvasaadik Charles J. Kersteniga. Ühtlasi võttis dr. J. Vasar osa Central and Eastern European Conference koosolekust, mis möödunud reedel toimus Läti saatkonna ruumides.

Nõupidamisel rahvassaadik Charles J. Kersteniga selgitas prof. dr. J. Vasar mitmeid eestlaskonna seisukohast olulisi küsimusi. Peateemaks oli uurimistöö teostamine Euroopas, kus komitee teatavasti kavatseb üle kuulata rea tunnistajaid. Nõupidamisest võttis osa ka Eesti Rahvuskomitee esindaja Washingtonis dr. Väino Riismandel.

USA Esindajatekoja otsusega laiendati kommunistliku agressiooni ja vägivalla uurimist Balti riikide kõrval ka kõigile Nõuk. Liidu satelliitriikidele. Vastavalt sellele nimetati senine Balti Komitee ümber Kommunistliku Agressiooni Uurimise Erikomiteeks. Kuna seni oli otsustamata krediidi määramine, tekkis komitee töös väike vaheaeg. Nüüd lahenes ka töö jatkamise kuludeks vajalike rahasummade küsimus, sest Esindajatekoda otsustas komiteele määrata täiendavält 150,000 dollarit.

Prof. dr. J. Vasara vilbimisel Washingtonis ei olnud komitee töökava üksikasjad veel selgunud. Rahvasaadik Charles J. Kersten avaldas arvamist, et krediidi määramise hilinemise tõttu ei ole võimalik kasutada kongressi töös Ülestõusmispühade perioodiks tehtavat vaheaega ülekuulamiste teostamiseks Euroopas, nagu see esialgselt oli kavastatud. Seepärast on tõenäoline, et komitee liikmed saavad Euroopasse sõita alles juuni kuus. Tehniline personaal aga saadetakse kohale juba varemini ja ase asub kohe tõendusmaterjalide kogumisele ning tunnistajate selgitamisele.

Ühenduses komitee edaspidise uurimistööga püüdis prof. dr. J. Vasar kõigepealt kindlustada seda, et uurimistöö laiendamisega Nõuk. Liidu satelliitriikidele ei jääks tagaplaanile Eesti ja teised Balti riigid, kuna nende osas on veel üle kuulamata hulk tunnistajaid. Rahvasaadik Charles J. Kersten kinnitas dr. J. Vasarale, et tõendustena arvestatakse ka eestlaste ja teiste baltimaalaste kirjalikke tunnistusi ja need võetakse sisse ka komitee poolt avaldatavasse aruandesse. Kui palju balti tunnistajaid komitee saab suusõnaliselt üle kuulata, selle kohta ei teadnud Mr. Kersten midagi kindlat öelda.

Euroopas toimuvate ülekuulamiste osas taotles prof. dr. J. Vasar, et komitee töö ei piirduks ainuüksi Saksamaa ulatusega, vaid haaraks ka teisi riike, olgu siis vastavate tunnistajate kutsumisega Saksamaale, või ülekuulamise teostamisega teistes maades. Rahvasaadik Charles J. Kersten väitis, et komitee püüab ülekuulamisi teostada nii laias ulatuses kui see võimalikuks osutub. Ta avaldas lootust, et vähemalt tehnilise komisjoni liikmeil on võimalik korraldada ülekuulamisi ka teistes maades peale Saksamaa.

Prof. dr. J. Vasar juhtis komitee esimehe tähelpanu eraldi asjaolule, et Lääne-Saksamaale on saabunud rohkesti saksa sõjavange, kes on viibinud Eestis ja teistes Balti riikides ning võivad otseste tunnistajatena tõendada kommunistlikke vägivalla-akte nimetatud maades Nõuk. Liidu praeguse okupatsiooni kestes. Rahvasaadik Charles J. Kersten oli niisuguste isikute tunnistustest huvitatud ja palus temale muretseda lähemaid andmeid selle küsimuse kohta.

Edasi selgitas prof. dr. J. Vasar komisjoni poolt avaldatavate aruannete saamise võimalust, et neid omalt poolt levitada ameerikiastele ja ka teistes maades. Nagu selgus, on mõni nädal tagasi ilmunud esimese aruande trükk juba läbi. Seda saadeti komitee poolt kõigile kongresliikmetele ja valitsussustistele. Elavat huvi on selle aruande vastu tundnud ka ameerika avalikkus. Eriti paju tellimisi on saabunud kiriklikest ringkondadest. Ettenähtamatult suure nõudmise tõttu komisjoni aruande järele tehakse teine trükk, 3000 eksemplari, et tälta kõiki soove. Raamatu saamiseks tuleb vastav kiri adresseerida: Select Comitee on Communist Aggression, House of Representatives, 101 Indiana Avenue, N.W., Washington D.C. Ilmunud aruande ametlik tiitel on järgmine: Baltic States Investigation, Part I.

Järgmise aruandena on trükivalmis n.n. Background Report, milles Eesti kohta käiva osa koostas dr. Väino Riismandel. Kuna nimetatud väljaanne annab täieliku ülevaate Eesti ja teiste Balti riikide annekteerimisest, on soovitav seda levitada eriti laias ulatuses. Koostamiel on aruanne kommunistlike valimiste kohta Balti riikides. On tõenäoline, et lisaks nimetatuile ilmub komitee poolt veel teisi kokkuvõtteid uurimise tulemuste kohta.

EESTI NAINE PÄÄSES SIBERIST

Paari kuu eest saabus „amnestia"-korras Siberi sunniitöölaagrist Saksamaale üks eestlanna, Tallinnast, kelle mees oli balifsakslane ja kes omas seetõttu saksa kodakondsuse. Oma nime ei taha saabunu esialgu mitte veel avaldada.

(Võitleja)

Ameerika Häälkolib Washingtoni

NEW YORK (VES) Kongressi sellekohase otsusega viiakse Ameerika Hääl New Yorgist üle Washingtoni. Selle otsuse kohaselt ei anta Ameerika Häälele eelarve korras pärast 1. jaanuari ühtki senti New Yorgi jaoks. Arvatavasti toimub ülekolimine nii, et 1. novembrist peale kogu personaal on Washingtonis. Seega peaks see tegelikult teostuma septembris, oktoobris. Washingtonis on vastavad ruumid juba olemas ja praegu kohandatakse neid Ameerika Häälе vajadustele.

Ka Ameerika Hääle eesti saated toimuvad praegu New Yorgist. Loomulikult viiakse ka eesti saadete toimetus uude asukohta koos teiste osakondadega. Kuna New York on eestlaste poliitilise elu keskus, siis oli kontakt kahtlemata senises asukohas parem ja praktilisem.

E. Lipping Võitlejate ühingu uus esimees

WORMS (STE) — Siin toimunud Eesti Võitlejate Ühingu vanematekogu koosolekul valiti uueks esimeheks kapten Elmar Lipping, kes praegu juhib USA armee juures Saksamaal eesti vahikompaniid. Senine esimees kol. L. Jakobsen, kes tervislikel põhjusil keeldus ümbervalimisest, valiti auesimeheks.

Abiesimeheks jääb K. Merioja, sekretäriks V. Ruus, laekuriks J. Vint ja abisekretäriks E. Sillat, kes kuulusid ka vanasse juhatusse. Juhatusliikme kandidaatideks jäid Harry Kõiv-ja ja Märti Randoja. Revisjonikomisjoni valiti Oskar Pärn, Juhan Tammistu ja Peeter Vungi. Aukohtu koosseis moodustati järgmiselt: Hermann Stockeby, Arnold Joonson ja Nikolai Saarlas.

Usus esimees kapten Lipping on sõjalise hariduse saanud sõjakoolis, riigikaitse instruktorite kursustel ja saksa sõjakoolis Berliinis. Viimases sõja ola ta pataljonülemaks, omades saksa raudristi I ja II klassi isikliku vahvuse eest.

Balti aadlik rootsi aadlimatriklisse

Rootsi rüütelkonna matriklisse on kantud Eestist pärinev parun Conrad Uexküll-Güldenband, kes on saanud siin Rootsi kodakondsuse. Suguvõsta omab Riddarhusetis sisse kantud Rootsi haru, millise nimekirja ta nüüd kanti 30-da liikmena.

● **Toronto ühe suurima kinnisvarade ostu-müügi kontori omab Erich Raamat. Kontoris teenib umbes 60 inimest.**

Siit ja sealt

● **Eesti tuntumaid varietee-artistid vennad Jõgimaridi, Roland ja Ants (Rolly ja Arry Porro) saabusid USA-sse, esinedes nüüd maailma suurimas tsirkuses New Yorgi Madison Square Gardenis, n. n. Barnum-tsirkuses, millisest on ameeriklased vändanud mitu huvitavat tsirkusfilmi. Rolly ja Arry on kavas saanud soolo-osa, milline au langeb veel ainult pallidel balanseerijal Unusel — muidu käib selles tsirkuses kolm eeskava korraga kolmel areenil.**

● New Yorgis tähistas oma 60-aastast sünnipäeva kapten Harald Ots. Kapten Ots on lõpetanud Tallinna merekooli, kaasa teinud Esimese Maailmasõja ja Vabadussõja. 1939 a. saadeti ta valitsuse poolt koos admiral Salzaga Hispaaniasse mittevahelesegamise komisjoni teenistusse. Hiljem sõitis ta mitmetel kaubalaevadel. Teises Maailmasõjas sõitis ta USA sõjakaubalaevastikus. 1947 a. alates kapten Ots elab aladiselt USA-s. Paar aastat tagasi abiellus ta Anna Kändiga.

● **Torontos elunev fotomees Mart Aviste elas möödunud nädalal üle raske autoõnnetuse, mis imekombel ei tekitanud sõitjale ja ta ahlkaasale raskemaid vigastusi. Libeda tee tõttu vääratus M. Aviste maanteel oma Volkswagen'iga ning nii rängalt, et masin kolm korda uperpalli läks. Kolmekordse keeru järele k